

อัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กูย
ในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ

IDENTITY COMMUNICATION STRATEGY FOR PROMOTING THE
TOURISM OF KUI ETHNIC GROUP IN SURIN
AND SISAKET PROVINCES

¹พิมพ์ลภัส เสียงหวาน

¹Pimlapus Saingwan

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย

Sisaket Rajaphat University, Thailand

¹pimlapus186@hotmail.com

Received: August 12, 2024; **Revised:** November 2, 2024; **Accepted:** December 28, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กูย โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายชุมชนชาวกูย 2 แห่ง คือชุมชนบ้านกู ตำบลกู อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ และชุมชนบ้านอาลี ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการบรรยายพรรณนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทั้งคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์กูยบ้านอาลีและบ้านกูมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นหลายประการที่เหมือนกัน โดยเฉพาะอัตลักษณ์ด้านความเชื่อในผีบรรพบุรุษที่สะท้อนออกมาหลายรูปแบบ ทั้งในด้านประเพณีพิธีกรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการศึกษาสามารถสรุปอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์กูยในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ด้านภาษา ด้านการแต่งกาย ด้านอาหารและ

¹อาจารย์, สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาอัตลักษณ์ของชาวกุยข้างต้น และสามารถสรุปกระบวนการของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์กุยเป็น 4 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ที่คงอยู่ อัตลักษณ์ที่มีการต่อรองและปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ที่สร้างใหม่ และอัตลักษณ์ที่ถูกรื้อฟื้น ส่วนอัตลักษณ์ที่สูญหายนั้นจากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมายไม่ปรากฏว่ามีแต่อย่างใด

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, กลุ่มชาติพันธุ์, กลุ่มชาติพันธุ์กุย

Abstract

The purpose of this research was to study the identity for promoting the tourism of Kui ethnic group by target group study of 2 Kui ethnic group communities that is Ban Ku community, Ku sub-district, Prangku district, Sisaket province and Ban Arlee community, Samrongtarb sub-district, Samrongtarb district, Surin province. Collecting the data by structured interview, focus group and having got the data completely, researcher would check the accuracy, completeness of data and then bring it to analyze with the description. Informants had knowledge about community tourism management both people inside community and outside community. From the study found that Kui ethnic group at Ban Arlee and Ban Ku had the same outstanding identities, especially identity on the belief in ancestor ghost that had been reflected in many types among in the sense of tradition and rite, way of life, dressing, food and community product. From the study could summarize the outstanding identity of Kui ethnic group in Surin and Sisaket provinces as 6 types; namely on the history, belief and rite, language, dressing, food and product. From the identity study of Kui ethnic group on the above could summarize the process of Kui ethnic group identity as 4 types; namely the remained identity, the bargaining and applied identity, the rebuilt identity and revived identity. As for the lost identity, from the study in target area is not found at all events.

Keywords: identity, ethnic group, Kui ethnic group.

บทนำ

อัตลักษณ์ของชุมชนมีความสำคัญในฐานะเป็นสิ่งบ่งบอกลักษณะเฉพาะหรือความเป็นตัวตนของชุมชนที่มีความโดดเด่นหรือมีความต่างจากชุมชนอื่นที่ชุมชนต้องเรียนรู้และสืบสาน

เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ก่อเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของประชาชนในชุมชนนั้นๆ อัตลักษณ์ชุมชนของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชนอาจเป็นด้านวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย งานฝีมือ การละเล่น ลักษณะบ้านเรือน สภาพแวดล้อม หรืออื่น ๆ โดยที่อัตลักษณ์ชุมชนมีความสำคัญต่อบุคคล กลุ่มคน ชุมชน ในการเป็นพลังขับเคลื่อน สร้างความภาคภูมิใจ ความเป็นหนึ่งเดียว ความเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (เมธาวิ จำเนียร, 2562) ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และสามารถถ่ายทอดและสื่อสารอัตลักษณ์นั้นให้ประชาชนภายในชุมชนได้รับรู้ เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเพื่อสืบสานอัตลักษณ์ชุมชน ตลอดจนสามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนออกสู่ภายนอกชุมชนได้ย่อมสร้างการรับรู้ สร้างความสนใจและสามารถดึงดูดประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งประโยชน์แก่ชุมชนโดยเฉพาะประโยชน์ทางเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ภายใต้แนวทางการพัฒนาบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง ในหัวข้อของการพัฒนาได้ปรากฏแนวทางการพัฒนาหลักที่ 4 ว่าด้วยการรักษาอัตลักษณ์ของเมืองและสร้างคุณค่าของทรัพยากรเพื่อกระจายรายได้ให้คนในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นบ้านและเมืองเก่า ตลอดจนใช้เศรษฐกิจดิจิทัลต่อยอดพัฒนาเมือง ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนและสร้างแบรนด์หรือเอกลักษณ์ของเมือง แนวทางการพัฒนาชนบทให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง การส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนและสร้างแบรนด์เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การเกิดอัตลักษณ์ที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความแตกต่างในตลาด ทั้งนี้ ชุมชนท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีเป้าหมายจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีอัตลักษณ์ ซึ่งอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคม ครั้นเมื่อตกผลึกแล้วอาจมีความคงที่หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก ดังนั้น จากรูปแบบกิจกรรมจากการดำเนินชีวิตประจำวันมีความหลากหลายและยังถูกสะท้อนผ่านโลกดิจิทัลเป็นรูปแบบของกิจกรรมการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มคุณค่าและสร้างสรรค์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ สื่อสารไปบนสังคมออนไลน์ต่างๆ (Berger and Luckmann, 1967)

ชุมชนท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มที่เป็นชุมชนเป้าหมายในโครงการวิจัยในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่บ้านอาลีโฮมสเตย์ ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เป็นโฮมส

เตี้ยที่ได้คะแนนเกณฑ์มาตรฐานอันดับที่ 6 ของประเทศไทยและอันดับที่ 2 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี พ.ศ.2552 มีลักษณะรูปแบบการท้องเที่ยวโฮมสเตย์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีปัจจัยที่สนับสนุนกิจกรรมท้องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพโฮมสเตย์ คือมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการย้อมสีผ้าไหมจากลูกมะเกลือ มีการใช้ภาษาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์คือภาษาภูย มีการแต่งกายที่มีลักษณะเด่น คือการแต่งกายด้วยผ้าไหมสีดำที่ได้จากการย้อมจากลูกมะเกลือทั้งชุด มีกิจกรรมท้องเที่ยวที่หลากหลายที่ให้นักท้องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติคือการทอผ้าไหม การย้อมสีผ้าไหม การสาวไหม ในส่วนจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ชุมชนท้องเที่ยวชาวกูยบ้านกู่ ตำบลกู่ อำเภوبرางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ บ้านกู่เป็นหมู่บ้านที่มีการก่อตั้งมาเป็นระยะเวลาประมาณ 300 กว่าปี ชุมชนอยู่ติดสระน้ำหรือสระกุโบราณ พื้นที่ชุมชนเป็นเนินสูง สภาพรอบหมู่บ้านมีเนินดินคล้ายกำแพงกันเรียกว่า “คูเมือง” และเป็นที่ตั้งของปราสาทปรางค์กู่ มีประเพณีประจำปีของชุมชนที่มีนักท้องเที่ยวมาเยี่ยมชมคือประเพณีบุญเบิกฟ้า เป็นพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษและบูชาเทพ ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ชาวบ้านจะนำเครื่องเช่นไหว้บรรพบุรุษและบูชาเทพ แม่ธรณี ณ ปราสาทปรางค์กู่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 แ ส่วนราชการในพื้นที่ที่ทุกส่วนราชการเห็นความสำคัญจึงเข้าร่วมสนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวบ้านมีผลิตภัณฑ์ชุมชนต้อนรับนักท้องเที่ยว เช่น ขนมโปรกะซัง (ขนมพื้นเมืองคล้ายขนมไข่หงษ์) หมวกจากใบตาลและอาหารภูย เช่น ละแวกะตาม (แกงมันปู) เป็นต้น

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ชุมชนท้องเที่ยวชาวกูยเป้าหมายทั้ง 2 แห่งมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีความแตกต่างจากที่อื่นที่สามารถนำมาเป็นศักยภาพท้องเที่ยวของชุมชนได้ แต่ยังไม่มีการศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาอัตลักษณ์ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมการท้องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กูย อันจะนำไปสู่ความมีชื่อเสียงของชุมชนสามารถดึงดูดให้นักท้องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศมาเยือนอย่างต่อเนื่อง เพิ่มประสิทธิภาพการท้องเที่ยวเกิดความยั่งยืนในวิถีเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่นักท้องเที่ยว นำไปสู่มาตรการที่สามารถสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจให้กับชุมชนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท้องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กูยในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยคนในชุมชนทั้งกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้รู้ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภายในชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ผู้นำด้านวัฒนธรรม ผู้นำสตรี ผู้นำอาวุโสในชุมชน ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนเป้าหมาย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมชุมชนและประสานงานต่างๆ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยการสุ่มแบบสะดวกให้ครอบคลุมทุกกลุ่มที่กล่าวในข้างต้นแล้วเชื่อมโยงไปยังข้อมูลที่ต้องการแบบลูกโซ่ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภายนอกชุมชน เช่น ผู้ที่เชี่ยวชาญเรื่องภูมู เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ข้าราชการครู บุคลากรของชมรมชาวกูยแห่งประเทศไทย บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับตำบล อำเภอและจังหวัด และประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยการเลือกให้ครอบคลุมทุกกลุ่มที่กล่าวในข้างต้นแล้วเชื่อมโยงไปยังข้อมูลที่ต้องการแบบลูกโซ่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แบบแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็น ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยกับบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แสดงข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ส่วนที่ 2 แสดงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวกูยในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยอัตลักษณ์ชาวกูย ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ด้านภาษาด้านการแต่งกาย ด้านอาหาร และด้านงานฝีมือและผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.2 แบบแนวทางการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษากระบวนการของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ กูยเป็น 4 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ที่คงอยู่ อัตลักษณ์ที่มีการต่อรอง/ปรับประยุกต์ อัตลักษณ์ที่สร้างใหม่ อัตลักษณ์ที่ถูกรื้อฟื้น และอัตลักษณ์ที่สูญหาย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงดำเนินไปพร้อมกับการ

ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยนักวิจัยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยเป็นแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษชุมชนเป้าหมายทั้ง 2 แห่งมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นไม่แตกต่างกัน ชุมชนทั้ง 2 แห่งมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นโดยเฉพาะการเชื่อในผีบรรพบุรุษที่สะท้อนออกมาหลายรูปแบบทั้งในด้านประเพณีพิธีกรรม วิถีชีวิต การแต่งกาย อาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนท่องเที่ยวชาวกวยทั้ง 2 แห่งได้นำเอาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านต่างๆ มาทำให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวและเป็นทุนในการจัดการและพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยตลอด แม้ชุมชนชาวกวยทั้ง 2 แห่งจะตั้งถิ่นฐานใกล้ชิดและปะปนอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและลาวจึงทำให้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาติพันธุ์ด้านวัฒนธรรม มีการผสมผสาน กลมกลืนและยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่กลุ่มชาติพันธุ์กวยก็สามารถปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกับกลุ่มอื่นได้เป็นอย่างดี (คุณวัฒน์ ดวงมณี และคณะ, 2561) จากการศึกษาในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งสรุปอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์กวยในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ด้านวิถีชีวิต ด้านภาษา ด้านอาหาร และด้านงานฝีมือและผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ด้านประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์กวยในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่แถวเทือกเขาพนมดงรักมาก่อนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น แต่ปัจจุบันชาวกวยมีการติดต่อแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาติพันธุ์ด้านวัฒนธรรมซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา กลุ่มชาติพันธุ์กวยมีการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกับกลุ่มอื่นได้อย่างดี ดังจะเห็นได้จากข้อมูลประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งมีการโปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองสุรินทร์และเมืองศรีสะเกษใหม่ ๆ นั้นมีชาวกวยทั้งเมืองเข้ามามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร แต่กลุ่มชาติพันธุ์กวยก็ปรับตัวเข้ากับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรซึ่งเป็นผู้อาศัยอยู่ก่อนและเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่เพียงในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2450 จังหวัดศรีสะเกษยังเป็นเมืองที่กลุ่มชาติพันธุ์กวยเป็นส่วนใหญ่ เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ลาว (สาขาเวียงจันทน์) ปะปนอยู่บ้างบางหมู่บ้าน แต่วัฒนธรรมลาวได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือกลุ่มชาติพันธุ์กวย จึงทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์กวยพูดภาษาลาวด้วยสำเนียงส่วย(กวย) โดยสามารถใช้สระเอื้อได้ในขณะที่ภาษาลาวเวียงเดิมมีแต่สระเอีย ร่องรอยแสดงว่าศรีสะเกษเดิมเป็นเมืองที่กลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่กันทั้งเมือง (จิตรภูมิศักดิ์, 2424) กลุ่มชาติพันธุ์กวยที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่แม่น้ำมูลกับเทือกเขาพนมดงรักครอบคลุม

พื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ จนถึงอุบลราชธานี เชื่อกันว่าบริเวณนี้เป็นเส้นทางอพยพมาจากตอนใต้ของประเทศลาวสู่ประเทศไทยและยังเชื่อกันว่ากลุ่มชาติพันธุ์กวยที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กวยที่ตกค้างอยู่ตั้งแต่ครั้งอพยพมาจากลาว บ้านกู่เป็นหมู่บ้านที่มีการก่อตั้งมาเป็นระยะเวลาประมาณเกือบสามร้อยกว่าปี จากการบอกเล่าของนายศิริ แหวนเงิน อดีตผู้ใหญ่บ้านกู่ สรุปได้ว่า ชาวกวยบ้านกู่ได้อพยพมาจากบ้านอาเลา ไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากอำเภออะไร บ้างก็ระบุว่าอพยพมาจากอำเภอศีร์ชระภูมิ ผู้ที่อพยพมาก่อตั้งเป็นคนแรกคือ “ตาโก” เนื่องจากทำเลของหมู่บ้านอยู่ติดสระน้ำหรือสระกู่ พื้นที่เป็นเนินสูง สภาพรอบหมู่บ้านมีเนินดินคล้ายกำแพงกันเรียกว่า “คูเมือง” เหมาะแก่การตั้งรกรากที่อยู่อาศัย สภาพภายในหมู่บ้านการปลูกสร้างบ้านหรือ ที่อยู่อาศัยจะปลูกลักษณะติดกันเหมือนเป็นการเกาะกลุ่มกันอยู่ บ้านแต่ละหลังหลังคาบ้านแทบจะซ้อนกัน ทางเดินแต่ละซอยกว้างแค่วิเวียนผ่านเข้าออกได้ หรือให้วัวควายเดินเข้าคอกได้ก็พอ ซึ่งคนโบราณมักจะทำคอกวัวคอกควายไว้ใต้ถุนบ้านและเนินดินที่คล้ายกำแพงหมู่บ้านจะอยู่รอบนอก การทำนาแต่ก่อนนั้นต้องใช้ควายไถและได้ขี้ควายใช้เป็นปุ๋ยคอกอย่างดีไปใส่นาข้าว ชาวกวยบ้านกู่ทุกหลังคาเรือนจึงต้องมีควายไว้ใช้งาน “ตาโก” เป็นคนกลุ่มแรกที่ตั้งรกรากและสืบทอดลูกหลานมาจนถึงปัจจุบัน และมีวัดบ้านกู่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

3. ประวัติความเป็นมาของบ้านอาลี ตำบลสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาในพื้นที่สรุปได้ว่า ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านอาลีมีความเชื่อมโยงกับชุมชนบ้านตะเคียนซึ่งเป็นชุมชนกวยโบราณ โดยมีประวัติย่อๆว่า ชาวบ้านอาลีได้อพยพมาจากบ้านตะเคียนหมู่ที่ 9 ซึ่งเป็นชุมชนชาวกวยดั้งเดิม เนื่องจากในขณะนั้นมีโรคระบาดและเนื่องจากบ้านตะเคียนมีประชากรจำนวนมากขึ้นจึงทำให้พื้นที่ทำกินเริ่มมีน้อยลง ประกอบกับกลุ่มชาติพันธุ์กวยในอดีตมักจะมีการอพยพไปหาสถานที่อยู่ใหม่ๆ เพื่อทำไร่นา สังคมชาวกวยจึงมีวัฒนธรรมร่วมอย่างหนึ่งคือ วัฒนธรรมบ้านใหม่ (โชะไม) ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงพากันขยับขยายอพยพจากบ้านตะเคียนออกมาตั้งหมู่บ้านใหม่เพื่อซึ่งห่างจากบ้านตะเคียนประมาณ 1 กิโลเมตร โดยมีนายอืด สุขคุ้ม เป็นผู้ก่อตั้งคนแรก

3.1 ด้านความเชื่อและพิธีกรรม กลุ่มชาติพันธุ์กวยมีความเชื่อ 3 ลักษณะผสมกัน คือ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อแบบพราหมณ์ และความเชื่อในศาสนาพุทธ ความเชื่อเกี่ยวกับผีนั้น ชาวกวยมีความเชื่อเกี่ยวกับผีที่สำคัญ 2 ประเภทคือ ผีปู่ตา เป็นผีที่ชาวกวยให้ความสำคัญมากต้องเช่นไหว้เป็นประจำทุกปีโดยการสืบทอดกันมาแต่โบราณ ประเภทที่ 2 คือผีบรรพบุรุษในสายตระกูล ชาวกวยเชื่อว่าผีบรรพบุรุษในสายตระกูลมีมือและออเป็นร่างทรงในการสื่อสารกับผีบรรพบุรุษ ผีปู่ตาและผีบรรพบุรุษมีอำนาจลดหลั่นกันลงไป โดยปรากฏให้เห็นในการประกอบพิธีกรรมทั่วไปของชาว กวย เช่น พิธีเช่นไหว้ผีปู่ตาเป็นพิธีระดับชุมชน ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับบมอและออเป็นเพียงพิธีกรรมใน

สายตระกูล ความเชื่อในผี 2 ประเภทมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกูยมาจนถึงปัจจุบัน ชาวกูยบ้านอาลีและบ้านกุ่มีมีความเชื่อผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับการนับถือผี พิธีกรรมทางศาสนาหลายอย่างชาวบ้านมีการผสมผสานความเชื่อในเรื่องผีเข้าไปด้วย ชาวกูยนับถือและบูชาผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “ยะจือ” บนบ้านจะมีหิ้งบูชาผีมีรูปเทียน กรวยที่ทำจากใบตองหรือใบตาล ซึ่งเรียกว่า “ครุ” ทุกคนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะต้องมีครุ ลักษณะความเชื่อนี้เหมือนกับความเชื่อของชาวเขมรซึ่งจะต้องมีครุเหมือนกัน แต่เขมรเรียกว่า “ครุมะมีวด” จากการศึกษาพบว่า ชาวกูยบ้านกุ่มียังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับผีสา่งเทวดาอยู่มาก ทั้งผีปูด ผีอารักษ์ ผีถน ผีพ่อแม่ ชาวกูยบ้านกุ่มีนับถือศาสนาพุทธและมีความเชื่อเรื่องผีผสมผสานกันอย่างลงตัว เพราะล้วนมีผลต่อจิตใจและการดำเนินชีวิตของผู้คน ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธมากเช่นไรก็นับถือผีไม่น้อยไปกว่ากัน จึงส่งผลให้ความเชื่อเรื่องผียังคงดำรงอยู่ในชุมชน ชาวกูยนับถือผีบรรพบุรุษประจำตระกูลและนับถือผีปูดประจำหมู่บ้าน ชาวกูยนับถือทั้งสองผี ชาวบ้านมีความเชื่อและความศรัทธาเช่นเดียวกันตั้งแต่ผู้เฒ่าผู้แก่ลงมาจนถึงเด็กเล็ก ความเชื่อนี้ยังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้าน เห็นได้จากทุกสายตระกูลจะมีหิ้งผีบรรพบุรุษที่ต้องมีการกราบไหว้อยู่เสมอ ในวันพระ งานแต่งงาน การคลอดลูกและพิธีกรรมต่างๆ ต้องมีการบอกกล่าวผีบรรพบุรุษ ชาวกูยนำความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษผสมผสานเข้ากับประเพณีสำคัญต่างๆ จึงทำให้ความเชื่อนี้ยังดำรงอยู่ได้

3.2 ด้านวิถีชีวิต สังคมพื้นฐานของชาวกูยโดยทั่วไปคือครอบครัวซึ่งประกอบไปด้วย สามี ภรรยา และบุตร โดยทั่วไปเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) สังคมของชาวกูยให้ความสำคัญกับการสืบเชื้อสายทางฝ่ายหญิง เมื่อลูกสาวแต่งงานแล้วจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ในบ้านเดียวกันทำให้กลายเป็นครอบครัวขยาย (Extended family) เมื่อฝ่ายชายแต่งงานเข้ามาอยู่บ้านของเจ้าสาวแล้ว เป็นเสมือนแขกท่ามกลางหมู่ญาติทางฝ่ายหญิง ผู้หญิงจะเป็นเจ้าของถิ่นฐาน (ไพฑูริย์มิกุล, 2542) ดังนั้น ผู้หญิงจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการสืบทอดความเป็นมาและเรื่องราวในชุมชนของตนเองและถ่ายทอดจากแม่และยาย ประกอบกับในอดีตผู้หญิงชาวกูยเป็นผู้อยู่กับถิ่นไม่ได้ออกไปไหนเพราะถูกกำหนดให้เป็นผู้สืบเผ่าพันธุ์ ดูแลลูกและเฝ้าเรือน ผู้ชายเป็นฝ่ายไปทำงานต่างถิ่น เพศหญิงจึงเป็นผู้เหมาะสมต่อการได้รับบทบาทดูแลครอบครัว รวมถึงสืบทอดประเพณีพิธีกรรมรวมทั้งความเชื่อในชุมชน ชาวกูยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พอว่างจากการประกอบอาชีพก็จะใช้เวลาว่างในหลายๆ รูปแบบ เช่น การทอผ้าไหม การทำอุปกรณ์เกษตร อุปกรณ์หาปลา การปลูกพืชผักสวนครัว รวมถึงกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรมในชุมชน อัตลักษณ์ที่สำคัญด้านวิถีชีวิต ชาวกูยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่รักสงบ รักธรรมชาติ ในอดีต ชาวกูยมักจะอพยพถิ่นฐานเพื่อทำกินใหม่ๆ ตลอดเวลา เมื่อมีผู้รุกรานที่ทำกินก็มักจะเป็นฝ่ายเคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่ แม้ในปัจจุบันชาวกูยก็ยังคงอัตลักษณ์แบบดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชนในชุมชนส่วนใหญ่จะหลงใหลในความเรียบง่ายและเป็นอีกสาเหตุที่นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาอีกครั้ง ถึงแม้

จะเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม แต่ชุมชนชาวกูยของก็ยังคงความเป็นชุมชนที่สงบไว้ ด้วยวิถีชาวบ้านในสมัยก่อนที่มีวิถีชีวิตอยู่กันอย่างเรียบง่าย และจากที่ชาวบ้านไม่ค่อยเปิดรับในสิ่งใหม่ๆ ทำให้ชุมชนชาวกูยของยังคงความเป็นวิถีชีวิตแบบเดิมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน ก่อนที่จะเป็นเมืองท่องเที่ยวที่นั่น ชาวบ้านอยู่กันอย่างถ้อยถ้อยอาศัยเหมือนคนต่างจังหวัดในทั่ว ๆ ไป ทำให้ทัศนียภาพขึ้นกับการอยู่กันอย่างครอบครัว เมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นชุมชนชาวกูยของก็ยังคงต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นกันเองเหมือนคนในครอบครัว มีความเป็นมิตรสูงและบริการนักท่องเที่ยวดีมาก

3.3 ด้านอาหาร ภูมิปัญญาในการบริโภคอาหารของชาวกูยมีความหลากหลายตามธรรมชาติ เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน ถือเป็นยา รักษาอายุให้ยืนยาวได้ ช่วยป้องกัน รักษาสุขภาพของประชาชนให้สามารถดูแลรักษาสุขภาพในเบื้องต้นไว้แต่เนิ่นๆ และสามารถมีอายุยืนยาว ชาวกูยจะรับประทานข้าวเจ้าเป็นหลัก และรับประทานข้าวเหนียวเป็นครั้งคราว อาหารที่พบว่ารับประทานกันเป็นประจำคือ พริกตำและแกงกบหรือกบย่าง พริกตำจะใส่พริกสด เกลือ และหัวหอมตำเข้าด้วยกัน ชาวกูยเป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจสูง คือมีความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ได้จากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่า หนองน้ำ ที่นา ที่สวน รวมถึงการผลิตเพื่ออยู่เพื่อกินในครัวเรือนจากการศึกษาเกี่ยวกับอาหารของชาวกูย พบว่า ชาวกูยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติทำให้การประกอบอาหารเพื่อรับประทานมีความสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติ ในอดีต วัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารเพื่อบริโภคจึงได้จากธรรมชาติเป็นหลัก ชาวกูยอาศัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมาใช้เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะด้านอาหารการกิน มีอาหารหลากหลายชนิดที่สามารถหาได้จากธรรมชาติรอบๆ หมู่บ้าน เช่น ที่นา ที่สวน แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ป่าและโคก

3.4 ด้านภาษา จากการศึกษาพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์กูยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเพียงภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน ภาษากูยมีรูปแบบเหมือนภาษาเขมร อยู่ในตระกูลมอญ-เขมร มีการเรียงลำดับออกเสียงและการจัดวรรคประโยค ไม่มีวรรณยุกต์ ใกล้เคียงกับภาษาเขมร(บุรณ์เซน สุขคุ้ม,2562) ชาวกูยบ้านกู่และบ้านอาลีจะใช้ภาษากูยโดยมีการออกเสียงเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มตน โดยจะลากเสียงยาวในคำท้ายประโยค ทั้งเสียงต่ำฟังเหมือนเสียงเพลง การออกเสียงบ่งบอกอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กูยว่าพวกเขาแตกต่างจากชาวเขมร ภาษากูยจัดอยู่ในตระกูลภาษา มอญ-เขมร สาขา Katuic ตะวันตก กลุ่มออสโตรเอเชียติก ภาษากูยแต่ละพื้นที่ที่มีการออกเสียงไม่เหมือนกันและใกล้เคียงกันและฟังกันเข้าใจ ภาษากูยในประเทศไทยแบ่งเป็นสี่กลุ่มได้แก่ กูยไม, กูย-อีมล, กูยเยอ, กูยอิม-ลัว ภาษากูยไม่มีเสียงวรรณยุกต์ มีพยัญชนะต้นสองตัว ซึ่งไม่มีในภาษาไทย คือเสียง ญ-เซน ในคำว่า ญับ (กะเถิบ) หลุง (ก่อน) เหญียม (ร้องไห้) และเสียงหย เช่น

ในคำว่า หุยง (เท้า) กเหยียย (เรียก) แหียง (ทอง) ภาษาขุยเป็นภาษาที่มีพยางค์สองลักษณะคือ พยางค์ที่มีลักษณะเสียงก้องคือใช้ลมเปล่งขึ้นมาขณะพูดและพยางค์ที่มีลักษณะเสียงธรรมดา ลักษณะการเปล่งเสียงสองลักษณะนี้ไม่เพียงแต่เกิดความไพเราะ แต่ยังสามารถแยกความหมายของ คำออกจากกันได้ ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยที่มีการใช้วรรณยุกต์ในการแยกความหมายของคำ ตัวอย่างเช่น คำว่า ขุย แปลว่า คน คำว่า เจียง แปลว่า ช้าง คำว่า จาโดย เป็นต้น

3.5 ด้านผลิตภัณฑ์และงานฝีมือ ชาวขุยมีชื่อเสียงในด้านการผลิตผ้าไหมมาตั้งแต่ ครั้งในอดีต ปัจจุบันชาวขุยบ้านอาลีและบ้านกู่ก็ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาการเลี้ยงหม่อนไหม การ ย้อมไหมจากมะเกลือ และการทอผ้าไหม รวมทั้งการตัดเย็บเป็นเสื้อแบบสมัยใหม่ใหม่อีกด้วย สตรี ชาวขุยมีความชำนาญในการตีเกลียวเส้นไหม เรียกว่า ละวี หรือ ระวี ตามความเชื่อเรื่องความกลม เกลียวสามัคคีกันในครอบครัวและสายตระกูลที่นับถือผีด้วยกัน การนำไหมสองสีมาควบกัน เรียกว่า “กะนีว” หรือ “ผ้าหางกระรอก” เมื่อนำมาใช้เป็นเส้นพุ่งทอกับเส้นยืน สีพื้นจะทำให้เกิดลาย เหลื่อมกันเป็นสีเหลืองคล้ายหางกระรอก ลักษณะของผ้ากะนีวนี้ผิวสัมผัสจะมีความมันระยิบระยับ เมื่อนำไปส่องกับแดดจะแยกสีได้ชัดเจน ผู้ชายไทยขุยนิยมนุ่งผ้าไหมควบ (จิกกะน้อย) สำหรับนุ่ง โจงกระเบน ผ้าไหมมีส่วนสำคัญต่อประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนชาวขุย ผ้าไหมได้ถูกนำไปใช้ ในประเพณีวัฒนธรรมทั้ง 12 เดือนตามปฏิทินของประเทศไทย ผ้าไหมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องแต่ง กายในการทำบุญ รวมถึงการแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวขุย และในประเพณีของชาวขุย ได้แก่ วันสารทขุย (สากขุย) ที่ลูกหลานจะมารวมตัวกันเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ ล่วงลับ ด้วยการทำบุญถวายสังฆทาน อาหารคาวหวาน ของใช้ต่าง ๆ รวมถึงผ้าถุงหรือผ้าชิ้นและผ้า โสร่งที่ทอจากเส้นไหม เพื่อให้บรรพบุรุษได้ใช้สิ่งของที่ลูกหลานได้ทำบุญไปให้ซึ่งจะทำให้บรรพบุรุษ อยู่อย่างสบายในสรวงสวรรค์ อีกทั้งยังทำให้ลูกหลานมีความอึดอ้อมใจที่ได้ทดแทนคุณและแสดง ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ในปัจจุบันประเพณีนี้ยังคงมีอยู่ในชุมชนชาวขุยทั่วไป นอกจากนี้ ผ้าไหมยังได้บ่งบอกถึงการดำเนินชีวิตของคนชาวขุยในอดีต ได้แก่ การใช้ชีวิตประจำวัน ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีและวัฒนธรรม สถานะทางสังคมของชาวขุยและการยอมรับทางสังคม ซึ่งได้ สะท้อนผ่านการใช้ผ้าไหมและการครอบครองผ้าไหม ในอดีตผ้าไหมจะมีใช้เฉพาะครอบครัวที่มี ฐานะ ซึ่งการเลี้ยงไหมทำได้ยาก คนที่มีผ้าไหมใส่แสดงว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะดีในชุมชน ครอบครัวไหนที่มีฐานะไม่ดีจะมีโอกาสใส่ผ้าไหมน้อยมาก คนขุยในชุมชนนิยมแต่งกายก็ผ้าถุง มีสีใบ สีดำ ผ้าโสร่ง ที่ทำจากผ้าไหมในงานสำคัญของชุมชน ครอบครัวมีฐานะก็จะใส่ผ้าไหมให้ลูกหลานได้ สวมใส่ การใส่ผ้าไหมของคนในชุมชนจะค่อนข้างทะนุถนอมเป็นอย่างดี เนื่องจาก ผ้าไหมมี กระบวนการทำที่ซับซ้อน ทำได้ยาก และมีจำนวนจำกัด สำหรับครอบครัวธรรมดาจะมีผ้าไหม จำนวน 1-2 ผืนไว้ใช้ในครอบครัว สำหรับครอบครัวที่มีการทอผ้าไหมจะมีผ้าไหมใช้ในครัวเรือนได้ ครบกับสมาชิกในครอบครัว ผ้าไหมยังได้สะท้อนคุณค่าของความเป็นผู้หญิงชาวขุยผ่านการทอผ้า

ใหม่สื่อถึงการอบรมเลี้ยงดูของคนในครอบครัว การทอผ้าจึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งในการเลือกคู่ครอง และการออกเรือนของสตรีชาวกูย ชุมชนท่องเที่ยวอวลีโฮมสเตย์มีผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหลายอย่าง เช่น สร้อยขลุ่ยประระหอม ซึ่งชาวกูยมีการนำขลุ่ยประระหอมมาร้อยเป็นสร้อยคอเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับของชาวกูยมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าสร้อยขลุ่ยประระหอมนี้ ผู้ใดได้สวมใส่เป็นเครื่องประดับจะป้องกันภูติผี ปีศาจและสิ่งเลวร้ายได้ สร้อยขลุ่ยประระหอมสามารถใส่ได้ทุกเพศ ทุกวัย หัวขลุ่ยประระหอมสามารถนำมาตำให้ละเอียดแล้วนำไปประคบกระหม่อมของเด็กที่เป็นไข้หรือไม่สบายจะช่วยทำให้อาการดีขึ้น นอกจากนี้หัวขลุ่ยประระหอมสามารถนำไปผสมกับสมุนไพรชนิดอื่นๆ โดยการหั่นแล้วตากให้แห้งตำให้ละเอียดเป็นน้ำหอมใส่ในตู้เสื้อผ้าดับกลิ่นหรือในรถยนต์ก็ได้

4. กระบวนการของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์กูยบ้านอวลีและบ้านกู่เป็น 4 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ที่คงอยู่ อัตลักษณ์ที่มีการต่อรอง/ปรับประยุกต์อัตลักษณ์ที่สร้างใหม่ และอัตลักษณ์ที่ถูกรื้อฟื้น ส่วนอัตลักษณ์ที่สูญหายนั้นจากการศึกษาในพื้นที่ไม่ปรากฏว่ามีแต่อย่างใด อัตลักษณ์ที่คงอยู่เป็นความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและประเพณีและพิธีกรรมของชาวกูยที่ยึดถือปฏิบัติกันมาของชุมชนชาวกูย เช่น พิธีกรรมแกลมอ พิธีแต่งงาน พิธีกรรมการสู่ขวัญและพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย เป็นต้น นอกจากนี้ชาวกูยยังมีการดำรงอัตลักษณ์ด้านการรับประทานอาหารไว้อีกด้วย อัตลักษณ์ที่คงอยู่ของชาวกูยซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ค่านิยมและความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ นั้น มีปัจจัยด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมาช่วยสนับสนุนด้วย เนื่องจากชาวกูยนับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับสังคมไทย จึงถือเป็นบริบทที่มีความใกล้เคียงกัน ดังนั้น จึงส่งผลต่อค่านิยมและความเชื่อ รวมถึงการประกอบประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาที่มีความคล้ายคลึงกัน ทำให้ชาวกูยสามารถที่จะดำรงอัตลักษณ์ในด้านดังกล่าวให้คงอยู่ต่อไปได้ อัตลักษณ์ที่มีการต่อรอง/ปรับประยุกต์เป็นอัตลักษณ์ที่ชาวกูยสร้างใหม่โดยมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการต่อรอง/ปรับประยุกต์ คือ การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชาวกูย ชาวกูยจึงมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการปรับตัวตามกระแสสังคมของโลกมากขึ้น เช่น การแต่งกาย รวมไปถึงการประกอบพิธีกรรมบางอย่าง เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย พิธีกรรมแต่งงาน เป็นต้น และอัตลักษณ์ที่ถูกรื้อฟื้นจะมีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางสังคมของชาวกูย โดยถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของชาวกูยในรูปแบบของการสื่อสารเครือข่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมร้อยความสัมพันธ์และเพื่อช่วยเหลือชาวกูยที่ได้รับความเดือดร้อน การร่วมสันทนาการเป็นไปโดยความสมัครใจของสมาชิกแต่ละคนที่เข้าร่วมอีกกิจกรรมหนึ่งคือชมรมชาวกูยแห่งประเทศไทยที่เป็นการรวมตัวของชาวกูยจากหลากหลายกลุ่มในหลายจังหวัดเพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางประเพณีและวัฒนธรรมของชาวกูย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ภูเขาในจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การลุกขึ้นมาสืบสานและอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกูยบ้านอาลีและบ้านคู่ เป็นการแสดงออกถึงพื้นที่และสร้างการมีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเข้ามาเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย กลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งการมีพื้นที่ที่พวกเขาสามารถประกอบประเพณีและพิธีกรรมรวมถึงจัดกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มได้นั้นเสมือนเป็นการสร้างพื้นที่ของชุมชนชาติพันธุ์ขึ้นมาในสังคมของวัฒนธรรมหลัก สอดคล้องกับทัศนะของ อานันท์ กาญจนพันธ์, 2544, น. 247, อ้างถึงใน (จตุพล ทองสกุล, 2553) ซึ่งกล่าวว่า สิทธิชุมชนตามความเชื่อในมิติของระบบคุณค่า จริงๆ แล้วไม่ได้มีนัยเฉพาะที่เป็นเพียงความเชื่อดั้งเดิมเท่านั้น แต่หมายถึงคุณค่าที่มีการปรับเปลี่ยนผ่านกระบวนการผลิตความเชื่อเดิมมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อตอบสนองและปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ ในการปรับตัวนี้ชุมชนให้ความสำคัญกับการมองสิทธิชุมชนในมิติของอำนาจมากขึ้น เพราะการที่รู้ว่าชุมชนมีสิทธิอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างความชอบธรรมของชุมชน ซึ่งถือเป็นความพยายามอย่างหนึ่งในการจะบอกให้คนอื่นรู้ว่าชุมชนนั้นเป็นใคร และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแสดงอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็นความพยายามที่จะกำหนดความสัมพันธ์ของชุมชนกับกลุ่มชนอื่นๆ ในสังคม ฉะนั้นเมื่อกลุ่มชนใดก็ตามที่รวมกันขึ้นเป็นชุมชน พวกเขาเหล่านั้นจะพยายามบอกคนอื่นว่ามีตัวตนอยู่อย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อัตลักษณ์คือพลังในการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการจัดการความสัมพันธ์ภายในหรือภายนอก

จากลักษณะกระบวนการของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกูยข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า “อัตลักษณ์ที่มีการต่อรอง/ปรับประยุกต์” นั้น ชาวกูยมีการต่อรอง/ปรับประยุกต์ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การแต่งกายที่มีการปรับประยุกต์ อัตลักษณ์ทางภาษา โดยจากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการรวมตัวกันในงานบุญ งานประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ ชาวกูยที่อพยพย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพที่อื่นเมื่อกลับมาร่วมกิจกรรมก็จะยังคงใช้ภาษาภูยกูยในการสนทนาเป็นหลัก และยังมีการใช้ภาษาภูยกูยในระดับครอบครัวด้วยเพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางภาษา รวมไปถึงการประกอบพิธีกรรมบางอย่าง เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย พิธีกรรมแต่งงาน เป็นต้น โดยมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการต่อรอง/ปรับประยุกต์ คือ การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชาวกูย ชาวกูยจึงมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปและมีการปรับตัวตามกระแสของสังคมมากขึ้น มีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ และปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม ในการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้น นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติ

พันธุ์กลุ่มนั้นๆ แล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับบริบทแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนั้นด้วย เนื่องจากไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์ใดที่อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว ดังนั้น การมีปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่น การเลือกสวมบทบาทและหน้าที่หรือการเลือกพื้นที่และเวลาในการแสดงตัวตนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ จึงมีนัยสำคัญทางการสื่อสารเพื่อการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของพวกเขาด้วย ดังแนวทางการศึกษาของ มูทิตา บุญยาภรณ์ (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่า เราไม่อาจจะมองเห็นความเป็นรูปธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ ได้ เพราะ “กลุ่มชาติพันธุ์” เป็นเพียงกลุ่มอ้างอิงตามความคิดของปัจเจกบุคคลที่ใช้จัดประเภทตัวเองหรือกำหนดกลุ่มให้ปัจเจกบุคคลอื่นโดยอาศัยสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมบางประการเพราะในความเป็นจริงอาจเป็นไปได้ที่หลายๆ คนถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอาจจะระบุตัวเองเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งได้ ฉะนั้น สิ่งที่มีความสำคัญในการวิจัยจึงไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ แต่เป็นกระบวนการระบุและแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) และเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (Ethnic Category) ในการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่างๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดศรีสะเกษที่สำคัญประการหนึ่งคือเมืองของชน 4 เผ่า หากผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดทุกระดับสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม เช่น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารพื้นบ้าน เอกลักษณ์การแต่งกาย อาชีพดั้งเดิมของชุมชน ประเพณีและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาจจะหาชมที่อื่นไม่ได้ ก็จะมีส่วนช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ รวมถึงการหาตลาดและประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน แนวทางพัฒนาดังกล่าวนี้นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านก็จะสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเยี่ยมชมและกลับออกไปอย่างมีความสุขและประทับใจ จนทำให้เกิดมีการเที่ยวซ้ำหรือมีการแนะนำบอกต่อให้กับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย, กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

คุณวัฒน์ ดวงมณี และคณะ(2561). *การศึกษาอัตลักษณ์ของชน4เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ*. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ.

จตุพล ทองสกล. (2553). *การดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยดำ บ้านหัวถนน ตำบลดอนพุดรา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตร ภูมิศักดิ์.(2544). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชนชาติขบขันสมบูรณ*.พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : ศยาม.

บุรณเชน สุขคุ้ม.(2562).*ประวัติศาสตร์ ตำนาน เรื่องเล่า : บทบาทและคุณค่าของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มบ้านกุ่ม ตำบลกุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี.(2546). *อัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ไพฑูริย์ มีกุล.(2542). *“กวย : ชาติพันธุ์” ใน สารานุกรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

มูทิตา บุญยาภรณ์ (2559).*การสื่อสารเพื่อการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวพม่าในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เมธาวี จำเนียร. (2562). *การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว*. Journal of Management and Development Ubon Ratchathani Rajabhat University, 6(1), 235-256.

อิศรา จันทร์ทอง. 2544. *บทบาทหน้าที่ของพิธีแก้เคล็ดของชาวกูยสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Berger, Peter and Thomas Luckmann. (1967). *The Social construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Anchor Books.

Seidenfaden, Eric. The Kui People of Cambodia and Siam. Journal of Siam Society 39, Part2 (January 1952): 144-180.